

2^ο Γενικό Λύκειο Κέρκυρας

Ερευνητική Εργασία

“ Ο Άγιος Σπυρίδωνας,
Πολιούχος της Κέρκυρας”

Έτος 2015-2016

Υπεύθυνος καθηγητής: Μαυρωνάς Νικόλαος

Μαθητές:

Αγάθου Κωνσταντίνα

Αθηναίου Βαρβάρα

Αυλωνίτης Σπυρίδων

Βαβούλης Σπυρίδων

Βάρελης Νικόλαος

Βασιλείου Μυρτώ

Βερναρδάκη Βαρβάρα

Βόντας Απόστολος

Βραδή Έλλη

Γαστεράτου Αλεξία

Γουλιερμή Στεφανία

Ζερβού Δανάη

Ζερβού Πουλχερία

Κεφαλά Ειρήνη

Κοσάρεβ Βλαντισλάβ

Λάσκαρι Ναταλία

Λιμπάντση Αθηνά

Μακαρίνας Άγγελος

Μπάμπουρα Χριστίνα

Σεφέρι Γιόργκο

Απολυτίκιο του Αγίου Σπυρίδωνος.

Της Συνόδου της πρώτης ανεδείχθης υπέρμαχος,
και θαυματουργός θεοφόρε, Σπυρίδων Πατήρ ημών
διό νεκρά σύ εν τάφω προσφωνείς,
και όφιν εις χρυσούν μετέβαλες,
και εν τω μέλπειν τας αγίας σου ευχάς,
αγγέλους έσχες συλλειτουργούντας σοι Ιερώτατε.
Δόξα τω σε δοξάσαντι,
δόξα τω σε στεφανώσαντι,
δόξα τω ενεργούντι δια σου, πάσιν ιάματα.

Ο εν Αγίοις Πατήρ ημών Σπυρίδων, επίσκοπος Τριμυθούντος ο Θαυματουργός, έζησε τον 4^ο αιώνα στην Κύπρο. Ήταν βοσκός στο επάγγελμα, έγγαμος και πατέρας μίας κόρης, της Ειρήνης. Ξεχώριζε για την πίστη του στο Θεό, την αγάπη του για τον άνθρωπο, την απλότητα, την ταπεινωση, την φιλοξενία και τις αγαθοεργίες του. Όταν πέθανε η γυναίκα του, ο Σπυρίδων αφιέρωσε πλέον τη ζωή του ολοκληρωτικά στο Θεό. Χωρίς να το επιδιώξει απέκτησε φήμη στη μεγαλόνησο και όταν εκοιμήθη ο επίσκοπος της πόλης της Τριμυθούντος, κοντά στη Σαλαμίνα, ομόφωνα οι πιστοί εξέλεξαν τον Σπυρίδωνα ως διάδοχό του.

Παρά την τιμή και το αξίωμα ο ταπεινός βοσκός δεν άλλαξε καθόλου την βιοτή του: φορούσε πάντα τα ίδια φτωχά ρούχα, τον ίδιο σκούφο από πλεγμένα φοινικόφυλλα. Παντού πήγαινε με τα πόδια, βοηθούσε στις γεωργικές εργασίες και, όπως πριν, φυλούσε το κοπάδι του. Μια νύχτα μπήκαν στο μαντρί του ληστές για να κλέψουν πρόβατα. Όταν όμως επιχείρησαν να βγούνε με τη λεία τους ένωσαν μια αόρατη δύναμη να τους ακινητοποιεί. Το πρωί ο Άγιος τους βρήκε και εκείνοι, καταντροπιασμένοι, του διηγήθηκαν τι τους είχε συμβεί. Ο Σπυρίδων τους απάλλαξε από τα δεσμά, τους νουθέτησε και τους δώρησε δύο κριάρια, «για τον κόπο της αγρυπνίας», όπως χαρακτηριστικά τους είπε.

Αυστηρός με τον εαυτό του και γεμάτος αγάπη με τους συνανθρώπους του ο Σπυρίδων απέκτησε παρρησία ενώπιον του Θεού και έκανε πλήθος θαυμάτων. Όταν φοβερή ξηρασία έπληξε την Κύπρο, ο Άγιος με την προσευχή του έφερε βροχή, κάνοντας το χώμα γόνιμο. Κάποιοι πλούσιοι είχαν αποθηκεύσει μεγάλες ποσότητες σιταριού για να τις πουλήσουν ακριβά, εκμεταλλευόμενοι τον λιμό. Οι προσευχές του Αγίου γκρέμισαν τις σιταποθήκες τους και το σιτάρι μοιράστηκε δίκαια στο λαό. Ως άλλος Μωυσής μεταμόρφωσε ένα φίδι σε χρυσάφι για να βοηθήσει έναν φτωχό. Κι όταν αντιμετωπίστηκε η ανάγκη, επανέφερε το φίδι στην προτέρα του κατάσταση, δοξάζοντας το Θεό. Πάντα πρόθυμος να συνδράμει τους

δεινοπαθούντες, πήγε να ελευθερώσει έναν άντρα που είχε καταδικασθεί σε θάνατο. Καθώς προχωρούσε, βρέθηκε μπροστά σε ένα ποτάμι που τα ορμητικά νερά του τού έκοβαν το δρόμο. Ο άγιος προσευχήθηκε και το νερό σταμάτησε για να περάσει ο Σπυρίδων χωρίς να βρέξει τα πόδια του.

Ο Χριστός ενεργούσε μέσα του δια του Αγίου Πνεύματος και του έδωσε εξουσία και επάνω στον θάνατο. Μετά από παράκληση μιας γυναίκας βαρβαρικής καταγωγής, ο Άγιος ανέστησε το νεκρό βρέφος της που η ίδια είχε εναποθέσει στα πόδια της. Κι όταν εκείνη, από τη συγκίνηση, απέμεινε νεκρή, ο Άγιος ανέστησε και την ίδια. Όταν πέθανε η κόρη του Ειρήνη, πριν προλάβει να φανερώσει σε κάποια γυναίκα που είχε κρύψει τον θησαυρό που της είχε εμπιστευθεί, ο Άγιος έσκυψε πάνω στον τάφο και ρώτησε την νεκρή κόρη του πού ήταν ο θησαυρός. Κι εκείνη, αφού του απάντησε, επέστρεψε στη σιωπή του θανάτου.

Η αρετή του φώτιζε τους ανθρώπους και τους έκανε να μετανοούν για τις αμαρτίες τους. Μία αμαρτωλή γυναίκα έπεσε στα πόδια του ανθρώπου του Θεού και τα έλουσε με τα δάκρυά της, όπως η πόρνη του Ευαγγελίου. Ο Άγιος την συμπόνεσε, την σήκωσε και της είπε τον λόγο του Κυρίου «αφέωνταί σου αι αμαρτίαι», βοηθώντας την να ξεκινήσει μία νέα ζωή.

Στην Α΄ Οικουμενική Σύνοδο που συγκάλεσε ο Μέγας Κωνσταντίνος στη Νίκαια, το 325 μ. Χ., ο Άγιος ανέλυσε ένα κεραμίδι στα στοιχεία του, τη φωτιά, το νερό και το χώμα, δείχνοντας ότι τα τρία στοιχεία είναι ταυτόχρονα ένα ενιαίο σώμα. Έτσι απέδειξε την Τριαδικότητα του Θεού, ότι είναι δηλαδή «Ένας Θεός εν τρισί Προσώποις», καταισχύνοντας τον αιρεσιάρχη Άρειο και έναν φιλόσοφο οπαδό του, ο οποίος επέστρεψε στην Ορθοδοξία.

Μετά τον θάνατο του Κωνσταντίνου, ο γιος του Κωνσταντίνος, ήταν φίλα προσκείμενος στον Αρειανισμό. Ενώ βρισκόταν στην Αντιόχεια αρρώστησε σοβαρά, χωρίς ελπίδα να γιατρευθεί. Μετά από όραμα του αυτοκράτορα, ο Άγιος εκλήθη στο ανάκτορο μαζί με τον μαθητή του Άγιο Τριφύλλιο. Μόλις έφθασε στο

προσκέφαλο του βασιλιά, τον θεράπευσε από την σωματική ασθένεια, εφιστώντας του την προσοχή για την ψυχική του υγεία, η οποία κινδύνευε από την λοιμική των αιρέσεων. Ο αυτοκράτορας τον γέμισε δώρα και χρυσό, που ο Άγιος μοίρασε στο λαό του στην Κύπρο.

Ο Άγιος ζούσε με την προσδοκία της μελλούσης ζωής. Τελούσε συνεχώς τη Θεία Λειτουργία σα να βρισκόταν ήδη ενώπιον του θρόνου του Θεού, μαζί με τους χορούς των Αγγέλων και των Αγίων. Μία ημέρα, την ώρα που λειτουργούσε, χωρίς να υπάρχουν πιστοί, είπε το «Ειρήνη πάσι», και ο υποτακτικός του άκουσε την φωνή του χορού των Αγγέλων να απαντά «Και τω πνεύματί σου». Η προσευχή του ήταν συνεχής. Κάποτε, μάλιστα, το καντήλι στο ναό πήγαινε να σβήσει από έλλειψη ελαίου. Και τότε ο Άγιος ζήτησε από το Θεό να ευλογήσει και η καντήλα ξεχείλισε. Το λάδι που συγκεντρώθηκε φώτισε το ναό για πολλές μέρες.

Ο Άγιος παρέδωσε ειρηνικά την ψυχή του στον Κύριο στις 12 Δεκεμβρίου 348, σε ηλικία 78 ετών. Αυτή την ημέρα η Εκκλησία μας εορτάζει τη μνήμη του.

Το σκήνωμά του παρέμεινε άφθαρτο, πλην της δεξιάς χειρός του. Μέχρι τον 7^ο αιώνα παρέμεινε στην Κύπρο. Κατόπιν, μεταφέρθηκε στην Κωνσταντινούπολη.

Ο Ρώσος περιηγητής Αντώνιος Novgorod, ο οποίος έγραψε περί το 1200, αναφέρει ότι είδε το λείψανο στη μονή της Υ.Θ. Οδηγητριάς. Πρόκειται περί της γυναικείας μονής «τῆς Θεοτόκου τῆς Κεχαριτωμένης».

Αργότερα μεταφέρθηκε στο ναό των Αγίων Αποστόλων. Πρώτη σχετική μαρτυρία έχουμε του Στεφάνου Novgorod περί το 1350. Τέλος, την ημέρα της μνήμης του Αγίου Σπυρίδωνος, στις 12 Δεκεμβρίου του έτους 1452, λίγους μήνες πριν την Άλωση, τελέσθηκε στο ναό της του Θεού Σοφίας πανηγυρική Θεία Λειτουργία, για την ένωση των Εκκλησιών, προεξάρχοντος του παπικού Λεγάτου, του λατινοφρονήσαντος στη Φλωρεντία, Αρχιεπισκόπου Κιέβου καρδινάλιου Ισιδώρου. Κατά την τελετή «το λείψανον του Αγίου Σπυρίδωνος, του οποίου εορτάζετο η μνήμη, περιήγετο εν πομπή» (Α. Κύρου, *Βησσαρίων ο Έλλην*, τ. Β', Αθήναι 1947, σ. 13).

Το 1453 αμέσως μετά την Άλωση της Κωνσταντινουπόλεως μεταφέρθηκε μαζί με το Ιερό λείψανο της Αγίας Θεοδώρας της Αυγούστας, από τον ιερέα Γεώργιο Καλοχαιρέτη, μέσω Θράκης, Μακεδονίας και Ηπείρου καταλήγοντας στην Κέρκυρα το έτος 1456.

Στην Κέρκυρα αρχικώς τα λείψανα τοποθετήθηκαν στο ναό του Αγίου Αθανασίου. Τα παιδιά του Γεωργίου Καλοχαιρέτη Μάρκος, Λουκάς και Φίλιππος κληρονόμησαν τα λείψανα. Ο Μάρκος δώρισε το μερίδιό του, δηλ. το λείψανο της Αγίας Θεοδώρας της Αυγούστας, το 1483 στη κερκυραϊκή κοινότητα. Το λείψανο του Αγίου Σπυρίδωνος έλαβαν ο Λουκάς και ο Φίλιππος. Επιθυμία των δύο κληρονόμων ήταν να το μεταφέρουν από την Κέρκυρα, αλλά οι επίμονες αντιδράσεις των Κερκυραίων ανέκοψαν τα σχέδιά τους. Τούτοι μεταβίβασαν τα δικαιώματά τους στην θυγατέρα του Φιλίππου Ασημίνη. Αυτή, όταν το 1520 παντρεύτηκε τον Σταματέλλο Βούλγαρη, πρόσφερε σ' αυτόν ως προίκα το ιερό λείψανο. Έκτοτε έως το 1925 ανήκε στην κυριότητα της οικογένειας Βούλγαρη.

Το λείψανο μεταφέρθηκε για λίγο χρονικό διάστημα στον καθεδρικό ναό του Ταξιάρχου Μιχαήλ στο Καμπιέλο. Το έτος 1528 ο Σταματέλλος Βούλγαρης έκτισε ναό του Αγίου στο Προάστιο του Αγίου Ρόκου και το λείψανο μεταφέρθηκε εκεί. Κατά την πρώτη πολιορκία της Κέρκυρας από τους Τούρκους το 1537 μεταφέρθηκε προσωρινά στο ναό των Αγίων Αναργύρων στο Παλαιό Φρούριο. Μετά την πολιορκία επανήλθε στο ναό του. Το έτος 1577 λόγω οχυρωματικών έργων αποφασίστηκε η κατεδάφιση του ναού. Τότε το λείψανο του Αγίου Σπυρίδωνος μεταφέρθηκε προσωρινά στο ναό του Αγίου Νικολάου των Ξένων στη Γαρίτσα. Το 1589 πραγματοποιήθηκαν τα εγκαίνια του σημερινού ναού, ο οποίος ολοκληρώθηκε πιθανώς το 1594. Από τότε το λείψανο μεταφέρθηκε εκεί και παραμένει μέχρι σήμερα.

Το έτος 1967 δια Προεδρικού Διατάγματος ο ιερός ναός του Αγίου Σπυρίδωνος πόλεως Κερκύρας αναγνωρίστηκε επισήμως ως ίδιον Ν.Π.Δ.Δ., υπό την επωνυμία «Ιερόν Προσκύνημα Αγίου Σπυρίδωνος Κερκύρας».

Τα παραπάνω στοιχεία τα αντλήσαμε από τον ιστότοπο της Ιεράς Μητρόπολης Κερκύρας, Παξών και Διαποντίων νήσων.

Ακολουθεί η εργασία του Γεωργίου Ζούμπου, διευθυντή του 2^{ου} ΓΕΛ Κέρκυρας με θέμα « χρονολόγιο της ιστορίας του Αγίου Σπυρίδωνα και του ιερού λειψάνου»

LEAD

«... ιπάνδρευσε αὐτὴν καὶ ἔδωσέν τις δια πρίκαν τὸ ἅγιον λείψανον τοῦ ἐν ἀγίῃς πατρὸς ἡμῶν σπυρίδωνος ...»

Γιώργος Ζούμπος

Εδώ και πεντέμισυ περίπου αιώνες η Κέρκυρα φιλοξενεί τον πολιούχο της Άγιο Σπυρίδωνα και τα περισσότερα χρόνια το σκήνωμα βρίσκεται στη σημερινή εκκλησία. Για την εκκλησία αυτή γράφει ο Παύλος Παλαιολόγος τον Αύγουστο του 1951: «Ένας ναός με καθίσματα και με το αρμόνιο τοποθετημένο στη θέση του γυναικωνίτη. Επάνοδος στη Βυζαντινή εκκλησιαστική τάξη, η οποία οφείλεται στο σημερινό Οικουμενικό Πατριάρχη, που επί μακροτάτη σειρά ετών εποίμανε την Κέρκυρα. Ως Μητροπολίτης Κερκύρας ο Παναγιώτατος Αθηναγόρας, εισήγαγε στον Άγιο Σπυρίδωνα τα καθίσματα και το μουσικό όργανο που συνοδεύει το χορό των ψαλτών. Ο μόνος Ορθόδοξος Ναός που διαθέτει αρμόνιο. Και οι Κερκυραίοι, όχι μόνο δεν αντέδρασαν στην πρωτοβουλία του Δεσπότη τους, αλλά είναι και υπερήφανοι γιατί έχουν το προνόμιο να δοξάζουν εν χορδαίς και οργάνοις τον Κύριο τους.»

Ας παρακολουθήσουμε όμως ένα σύντομο χρονολόγιο της ιστορίας του Ιερού Λειψάνου και της εκκλησίας όπου φιλοξενείται:

Τα πρώτα χρόνια

- **Μέσα 7^{ου} αι.:** Το λείψανο μεταφέρεται από την Τριμυθούντα της Κύπρου στην Κωνσταντινούπολη, στο ναό των Αγίων Αποστόλων, για ασφάλεια από τις επιδρομές των Σαρακηνών.
- **1452, 12 Δεκέμβρη:** Λιτάνευση του σκηνώματος του Αγίου στην Αγία Σοφία
- **1456 (πιθ.):** Φθάνει στην Κέρκυρα, μέσω Θεσσαλίας και Ηπείρου, ο παπά Γεώργιος Καλοχαιρέτης μεταφέροντας τα λείψανα του Αγίου Σπυρίδωνος και της Αγίας Θεοδώρας. Τα λείψανα τοποθετούνται στην εκκλησία του Αγίου Αθανασίου στον ομώνυμο προμαχώνα όπου εφημερεύει ο Γρηγόριος Πολύευκτος.
- **1465:** Πεθαίνει ο παπά Γεώργιος Καλοχαιρέτης

- **1483:** Το σκήνωμα της Αγίας Θεοδώρας δωρίζεται από την οικογένεια Καλοχαιρέτη στην Κοινότητα της Κέρκυρας.
- **1489:** Μετά από πολύχρονη διαμάχη με τον π. Γρηγόριο Πολύευκτο αναγνωρίζεται στην οικογένεια Καλοχαιρέτη η ιδιοκτησία του λειψάνου του Αγίου το οποίο μεταφέρεται στο ναό του Αγίου Λαζάρου, κοντά στο λόφο του Αβραμίου. Λίγους μήνες αργότερα μεταφέρεται στο ναό των Ταξιαρχών
- **1521:** Ο π. Φίλιππος Καλοχαιρέτης (γιός του Γεώργιου) ζητά άδεια να χτίσει ιδιόκτητη εκκλησία τιμώμενη στο όνομα του Αγίου στην περιοχή του Σαρρόκου (Κουκουναριά – περίπου στη θέση όπου σήμερα το συγκρότημα των Γενικών Λυκείων).
- **1521:** Η Ασημίνα Καλοχαιρέτη, κόρη του π. Φίλιππου, παίρνει ως προίκα για το γάμο της με το Σταμάτη Βούλγαρη «... το τίμιον και άγιον λείψανον του Αγίου Σπυρίδωνος του θαυματουργού, όλον καθώς ευρίσκεται έσωθεν της ενδόξου μονής του αρχιστρατήγου Μιχαήλ».
- **1524:** Το ζήτημα της οικοδόμησης ναού προς τιμήν του Αγίου περιλαμβάνεται στα αιτήματα της Πρεσβείας του 1524.
- **1527, 1 Δεκέμβρη:** Έκδοση άδειας για την αποπεράτωση του ναού.
- **1528 (ή 1531):** Το λείψανο μεταφέρεται στη νέα ιδιόκτητη εκκλησία.
- **1537:** Κατά τη διάρκεια της πολιορκίας το σκήνωμα φιλοξενείται στην εκκλησία των Αγίων Αναργύρων στο Παλιό Φρούριο.
- **1572:** Πεθαίνει η Ασημίνα Καλοχαιρέτη.
- **1577:** Μετά την κατεδάφιση του ναού του Αγίου στο Σαρρόκο, για τις ανάγκες του τειχισμού, το σκήνωμα μεταφέρεται στον Άγιο Νικόλαο των Ξένων στη Γαρίτσα.

Ως σήμερα

- **1589-1594:** Οικοδόμηση της σημερινής εκκλησίας του Αγίου.
- **1589:** Μόλις ολοκληρώνεται η στέγαση της εκκλησίας και πριν ολοκληρωθούν οι οικοδομικές εργασίες, το ιερό λείψανο μεταφέρεται στην καινούργια εκκλησία.
- **1600 (πιθ):** Αποπερατώνεται το καμπαναριό.
- **1605:** Κατασκευάζεται στη Βενετία η πρώτη εσωτερική λάρνακα του Αγίου. Ως τότε το λείψανο λιτανεύεται ασκεπές στα χέρια ενός ιερέως.
- **1630, 21 Ιούνη:** Καθιερώνεται η λιτανεία της Κυριακής των Βαΐων σε ανάμνηση απαλλαγής του νησιού από την Πανώλη η οποία εμφανίστηκε τα Χριστούγεννα του 1629.
- **1673, 29 Οκτώβρη:** Καθιερώνεται η λιτανεία του Πρωτοκύριακου σε ανάμνηση απαλλαγής του νησιού από επιδημία Πανώλους.

- **1717, 30 Μάρτη:** Με διάταγμα του Γενικού Προνοητή της Θάλασσας Andrea Pisani καθιερώνεται η λιτανεία της 11^{ης} Αυγούστου (έ.π.) σε ανάμνηση της επιτυχούς αντιμετώπισης των Οθωμανών κατά την πολιορκία του 1716.
- **1727:** Αγιογράφηση του ναού από τον Παναγιώτη Δοξαρά.
- **1753, 27 Απρίλη:** Ο Γενικός Προνοητής της Θάλασσας Antonio Loredan επικυρώνει τη λιτανεία του Μ. Σαββάτου. Η λιτανεία αυτή τελείται σε ανάμνηση σωτηρίας του νησιού από σιτοδεία και είναι η αρχαιότερη όλων. Υποθέτουμε ότι η καθιέρωσή της ανάγεται σε χρόνο πριν το 1553.
- **1770:** Κατασκευάζεται νέα εσωτερική λάρνακα.
- **1773:** Παραγγέλλεται στη Βενετία το μαρμάρινο τέμπλο του ναού.
- **1801:** Ο ναός τίθεται υπό τσαρική προστασία (ως το 1917)
- **1850:** Εν νέου εικονογράφηση της ουρανίας από το Νικόλαο Ασπιώτη σε αντιγραφή των έργων του Δοξαρά.
- **1857:** Αντικατάσταση του δαπέδου.
- **1864:** Το τέμπλο του 1773 δωρίζεται από την οικογένεια Βούλγαρη στο ναό του Αγίου Γεωργίου στο Παλιό Φρούριο. Το νέο κατασκευάζεται από παριανό μάρμαρο από το Μ. Μάουερς. Ταυτόχρονα ανανεώνονται οι παλιές δεσποτικές εικόνες, έργα του Σπ. Σπεράντσα.
- **1867:** Κατασκευάζεται στη Βιέννη η εξωτερική λάρνακα.

ΠΗΓΕΣ:

- 1) Βροκίνης Λαυρέντιος, «Περί των ετησίως τελουμένων εν Κερκύρα λιτανειών του Θ. Λειψάνου του Αγίου Σπυρίδωνος κ.τ.λ. », Κέρκυρα, 1893
- 2) Καρύδης Σπύρος, «Ο αστικός χώρος και τα ιερά. Η περίπτωση της Κέρκυρας τον 16^ο αιώνα», Αθήνα, 2007
- 3) Παλαιολόγος Παύλος, «Αγάπη μου Κέρκυρα», Κέρκυρα, 1956
- 4) Παπαγεωργίου Σπυρίδων, «Ιστορία της Εκκλησίας της Κέρκυρας», Κέρκυρα, 1920
- 5) Σκιαδόπουλος Ιωάννης, «Άγιος Σπυρίδων. Η ιστορία του ιερού ναού και του πανίερου λειψάνου», Απόστροφος, Κέρκυρα, 2000

**Ο
Εκκλησία**

**Άγιος
μας**

**Σπυρίδωνας θεωρείται από την
θαυματουργός Άγιος. Η ίδια**

πίστη επικρατεί μεταξύ των ευσεβών χριστιανών. Το νησί της Κέρκυρας έχει ευλογηθεί με την παρουσία του Αγίου Σπυρίδωνα που «ζει» ανάμεσα μας και μας ευλογεί καθημερινά. Το νησί ξεπέρασε πολλές δοκιμασίες χάρις στον Άγιο. Τέσσερις φορές η βενετοκρατούμενη Κέρκυρα σώθηκε είτε από ασθένειες, είτε από την πείνα είτε από την επιδρομή των Τούρκων. Ειδικότερα, το 1553 ο Άγιος έσωσε το νησί από την πείνα (σιτοδεία). Για το λόγο αυτό καθιερώθηκε η λιτανεία του Μεγάλου Σαββάτου. Το 1630 απάλλαξε το νησί από την πανώλη. Για το λόγο αυτό καθιερώθηκε η λιτανεία της Κυριακής των Βαΐων. Το 1673 παρενέβη και πάλι και έσωσε για δεύτερη φορά την Κέρκυρα από την πανώλη. Για το λόγο αυτό καθιερώθηκε η λιτανεία κάθε πρώτη Κυριακή του Νοεμβρίου (Πρωτοκύριακο). Τέλος, το 1716 απάλλαξε το νησί από την πολιορκία των Τούρκων. Για τον λόγο αυτό καθιερώθηκε η λιτανεία της 11^{ης} Αυγούστου.

Εξάλλου, το 1718 ο Άγιος με θαυμαστό τρόπο απέτρεψε τον Βενετό διοικητή Ανδρέα Πιζάνη από το να οικοδομήσει λατινικό αλτάριο στο ναό. Η ανάμνηση του θαύματος εορτάζεται κάθε χρόνο στις 12 Νοεμβρίου.

Ο Άγιος επιτέλεσε πολλά θαύματα και στους ανθρώπους. Χαρακτηριστική ήταν η θεραπεία του Θεοδώρου, εμπόρου από την Ανατολή, ο οποίος τυφλώθηκε ολοσχερώς. Ο Θεόδωρος προσέτρεξε με θερμή πίστη στο ναό του Αγίου, και εκείνος του χάρισε και πάλι το φως (η ανάμνηση του θαύματος αυτού πανηγυρίζεται στις 13 Ιουλίου). Αλλά και άλλοι γεύτηκαν και γεύονται την αγάπη και την αγαθοεργία του Αγίου. Αυτό μαρτυρούν και τα πολλά αφιερώματα στο ναό του. Πολλοί πιστοί αποδίδουν την αποκατάσταση της υγείας τους σε θαυματουργικές παρεμβάσεις του Αγίου. Είναι χαρακτηριστικό ότι πλήθος πιστών σπεύδουν να προσκυνήσουν και να τον παρακαλέσουν για την υγεία την δικιά τους, των συγγενών τους και όλων των ανθρώπων. Είναι χαρακτηριστικό της καθολικής αναγνώρισης ότι ο Άγιος Σπυρίδωνας μεσιτεύει στον Θεό για χάρη των ανθρώπων ότι επίσημα από την Εκκλησία μας φέρει τον τίτλο «θαυματουργός». Τι ευλογία αλήθεια για ολόκληρη την Κέρκυρα! Ο ναός του είναι γεμάτος από αφιερώματα πιστών, οι οποίοι απέδωσαν σε αυτόν την σωτηρία τους. Για τους Κερκυραίους είναι το στήριγμα σε κάθε στιγμή της ζωής τους. Δεν είναι τυχαίο ότι είναι σχεδόν αδύνατο να βρεις οικογένεια που δεν θα έχει κάποιο Σπύρο ή Σπυριδούλα. Αλλά και στην πόλη της Κέρκυρας και στην επαρχία πολλοί ναοί φέρουν το όνομα του.

Αυτό συμβαίνει γιατί για τους κατοίκους του νησιού μας ο Άγιος είναι « της Τριμυθούντος η καλλονή και των Κερκυραίων ο σοφότατος ιατρός.». Αλήθεια ποιος από εμάς δεν έχει προστρέξει ευλαβής στον ναό του, ποιος δεν τον αισθάνεται σαν πατέρα του; Όπως είναι φυσικό η παρουσία του Αγίου Σπυρίδωνα στην Κέρκυρα επί 450 και πλέον έτη έχει διαμορφώσει την ντόπια κουλτούρα, έχει δημιουργήσει ήθη και έθιμα, έχει παραγάγει τέτοια πνευματική και πολιτιστική κληρονομιά και παράδοση σε σημείο που όταν κάποιος αναφέρεται στην Κέρκυρα αμέσως το μυαλό μας πάει στον Άγιο Σπυρίδωνα και αντίστροφα...

ΟΙ ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΛΙΤΑΝΕΙΕΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΠΥΡΙΔΩΝΑ !

Η ΛΙΤΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΩΝ ΒΑΙΩΝ

Το 1630 με θαυματουργική επέμβαση του Αγίου Σπυρίδωνος σώθηκε η Κέρκυρα από πανώλη, δηλ. από φοβερή θανατηφόρα λοιμική νόσο. Η αρρώστια ξεκίνησε στην Κέρκυρα τον Οκτώβριο του 1629. Μεταδόθηκε από ένα πλοίο που έφτασε στην Κέρκυρα από την Ιταλία. Η ασθένεια έπληττε την Ιταλία και όλα τα Ιόνια Νησιά. Τα Χριστούγεννα του 1629 εντοπίστηκαν τέσσερα κρούσματα στην Κέρκυρα και όσο ο καιρός περνούσε τόσο αυτά πολλαπλασιάζονταν. Παρά τα αυστηρά μέτρα που έλαβαν οι υγειονομικές αρχές, το κακό δεν υποχωρούσε. Οι άνθρωποι κατέφυγαν στις πρεσβείες του Αγίου Σπυρίδωνος. Την μεγαλύτερη και ύστατη ελπίδα. Πράγματι, ο Άγιος δεν έμεινε ασυγκίνητος από τις παρακλήσεις και τις προσευχές των ανθρώπων. Λίγο καιρό πριν τις ημέρες του Πάσχα πολλοί ασθενείς τον έβλεπαν στον ύπνο τους να τους ευλογεί και να τους χαρίζει την υγεία. Επίσης, οι νυκτερινοί σκοποί του Παλαιού Φρουρίου έβλεπαν τη νύχτα ένα φως υπερκόσμιο να αιωρείται, πάνω από το ναό του Αγίου. Σιγά, σιγά, μέρα με τη μέρα, τα κρούσματα

ελαττώθηκαν μέχρι που έπαυσαν οριστικά την ημέρα των Βαΐων του 1630. Οι Κερκυραίοι απέδωσαν τη διάσωσή τους σε θαύμα του Αγίου και καθιέρωσαν από τότε την ημέρα αυτή λιτάνευση του ιερού λειψάνου. Η λιτανεία της ημέρας αυτής έχει τη μεγαλύτερη διάρκεια από όλες τις άλλες και η πορεία της καλύπτει την περίμετρο της μεταβυζαντινής πόλης της Κέρκυρας

Η ΛΙΤΑΝΕΙΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ

Αρχαιότερη όλων των λιτανειών του Αγίου Σπυρίδωνος στο νησί μας είναι η λιτανεία του Μ. Σαββάτου. Καθιερώθηκε λόγω της σωτηρίας του νησιού από φοβερή πείνα (σιτοδεία - λιμό) που το έπληξε λίγο καιρό πριν το Πάσχα του έτους 1553. Αν και δεν μας είναι γνωστή η ακριβή ημερομηνία της τελέσεως του θαύματος, τη χρονολογία αυτή συμπεραίνουμε από τη μαρτυρία ότι τότε αποφασίστηκε η ανοικοδόμηση δημόσιας σιταποθήκης (Λ.Σ. Βροκίνη, *Έργα*, τόμ. Β΄. Κέρκυρα 1973, σ. 291). Να σημειωθεί ότι τη λιτανεία αυτή επικύρωσε με διάταγμά του, ο Γενικός Προβλεπτής Αντώνιος Λορεδάνος στις 24-04-1753. Ακολουθώντας ενέκρινε αυτό η Ενετική Γερουσία την 01-06-1753. Κατά την λιτανεία αυτή τελείται και η περιφορά του Επιταφίου του ναού του Αγίου και όχι το βράδυ της Μ. Παρασκευής, όπως ορίζει το Τυπικό της Εκκλησίας μας. Το βράδυ περιφέρεται ο Επιτάφιος εντός του ναού με τη συμμετοχή της Παλαιάς Φιλαρμονικής «Ο Άγιος Σπυρίδων». Κατά τη λιτανεία του Μ. Σαββάτου προηγείται το λείψανο του Αγίου και ακολουθεί ο Επιτάφιος. Ο Άγιος την ημέρα αυτή δεν καλύπτεται, όπως γίνεται σε κάθε άλλη λιτανεία, από την Ουρανία – μπαρλακί (από το ιταλικό Baldacchino), η οποία καλύπτει τον Επιτάφιο.

Αυτό ερμηνεύεται ως εξής: Κατά την διάρκεια της Βενετικής κυριαρχίας της Κέρκυρας (1386-1797) η Ορθόδοξη Εκκλησία πέρασε πολλές καταπίεσεις. Μεταξύ αυτών ήταν, μετά από απόφαση της Βενετικής Γερουσίας (1574), η

απαγόρευση των λιτανειών των Ορθόδοξων κατά τις ημέρες που τελούσαν λιτανείες οι Λατίνοι. Επέβαλαν δε στον Ορθόδοξο Κλήρο να παίρνει επίσημα μέρος σ' όλες αυτές τις τελετές. Με αφορμή αυτή την απόφαση οι Ορθόδοξοι Κερκυραίοι για να μην καταργήσουν τελείως το έθιμο της περιφοράς του Επιταφίου τους τη Μ. Παρασκευή, μετέφεραν την περιφορά το Μ. Σάββατο το πρωί. Το έθιμο αυτό διατηρήθηκε όλη την περίοδο της Βενετοκρατίας. Στη συνέχεια όταν η Ορθόδοξη Εκκλησία της Κέρκυρας το 1799 επανέκτησε τα δικαιώματά της, παρέμεινε μόνο η περιφορά του Επιταφίου του ι. ναού του Αγίου Σπυρίδωνος κατά το Μ. Σάββατο μαζί με τη λιτανεία του Αγίου (βλ. Σ.Κ. Παπαγεωργίου, *Ιστορία της Εκκλησίας της Κέρκυρας*, Κέρκυρα 1920, σ. 59. Αθαν. Χ. Τσίτσα Πρωτ., *Ο Ιερός Σπυρίδων*, Κέρκυρα 1967, σ. 54).

Μετά την ολοκλήρωση της λιτανείας (αρχίζει κατά στις 9.00 και τελειώνει κατά τις 10.30 π.μ.) το ιερό λείψανο του Αγίου εκτίθεται όρθιο μπροστά στην είσοδο της κρύπτης του σε τετραήμερο προσκύνημα. Την Τρίτη του Πάσχα το απόγευμα τοποθετείται ξανά εντός της λάρνακας (μπάσματα) στις 6.00 μ.μ.

Η ΛΙΤΑΝΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΥΡΙΑΚΟΥ

Την πρώτη Κυριακή του Νοεμβρίου (το επονομαζόμενο «Πρωτοκύριακο») λιτανεύεται το ιερό Λείψανο του Αγίου Σπυρίδωνος, σε ανάμνηση ευγνωμοσύνης της θαυματουργικής διασώσεως της Κέρκυρας από τη φοβερή επιδημία της πανώλης που για δεύτερη φορά είχε απειλήσει το νησί το έτος 1673.

Οι συναξαριστές δε μας λένε πότε ακριβώς άρχισε και πόσο κράτησε το κακό. Αναφέρουν όμως ότι η φοβερή επιδημία σταμάτησε απότομα τις τελευταίες ημέρες του Οκτωβρίου του 1673. Τότε, κατά μαρτυρίες της εποχής, επί τρεις νύκτες στην κορυφή του καμπαναριού της εκκλησίας του Αγίου, ένα υπερκόσμιο σταθερό φως έκανε να διακρίνεται ο θαυματουργός Άγιος αιωρούμενος, κρατώντας το σταυρό στο χέρι και καταδιώκοντας το θανατικό που έμοιαζε με κατάμαυρο φάντασμα, το οποίο προσπαθούσε να αποφύγει τον Άγιο για να σωθεί.

Όπως είναι γνωστό, η λιτανεία καθιερώθηκε με απόφαση της Βενετικής Διοικήσεως τις 29 Οκτωβρίου 1673 «δια την απαλλαγήν της νήσου, τη αντιλήψει του θαυματουργού και προστάτου Αγίου Σπυρίδωνος, από την φοβεράν

επιδημίαν της πανώλους (πανούκλας)». Η σωτηρία της Κέρκυρας αποδόθηκε από τις αρχές τον κλήρο και το λαό στην θαυματουργική παρέμβαση του Αγίου.

Η ΛΙΤΑΝΕΙΑ ΤΗΣ 11ης ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

Η διάσωση της Κέρκυρας από την Τουρκική απειλή κατά τον Ιούλιο – Αύγουστο του 1716, αποδεικνύει την αποτελεσματικότητα της θερμής πίστεως των Χριστιανών του νησιού, μα και την διαρκή παρουσία του προστάτου της Κέρκυρας, Οσίου Πατρός ημών Σπυρίδωνος, επισκόπου Τριμυθούντος, του θαυματουργού.

Οι βλέψεις των επίδοξων κατακτητών του νησιού.

Προς τα τέλη του 14ου αιώνα, η Βυζαντινή αυτοκρατορία και το Δεσποτάτο της Ηπείρου βρισκόταν σε μεγάλη παρακμή. Ενώ λοιπόν στην Κέρκυρα οι κυριαρχίες των Ανδηγαβών ήταν υποτυπώδης, αυτοί αδυνατούσαν να παρέμβουν αποτελεσματικά για την προστασία της Κέρκυρας.

Μια άλλη όμως δύναμη, αυτή των Βενετών, προσπάθησε με ειρηνικό και διπλωματικό τρόπο στην αρχή (1314 και εξής Μ. Χ.), να προσαρτήσει την Κέρκυρα. Επειδή όμως απέτυχε, χρησιμοποίησε την βία των όπλων και επιτέθηκε στην Ακρόπολη, υψώνοντας τελικά την Βενετσιάνικη σημαία στις 20 Μαρτίου 1386 στο Κερκυραϊκό φρούριο.

ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΟΥ 1716

Η πρόθεση επίσης των Τούρκων να επεκταθούν προς τη Δύση και συγκεκριμένα οι βλέψεις τους για τα Ιόνια Νησιά δεν σταμάτησαν ποτέ. Η Βενετία λοιπόν που κατείχε μεταξύ των άλλων και την Κέρκυρα κατά τις αρχές του 18ου αιώνα, αντιλαμβανόμενη την κατάσταση αυτή, στέλνει το στρατάρχη Ιωάννη Ματθία Σούλεμπουργκ να ηγηθεί της άμυνας του νησιού. Τούτο δεν ήταν αδικαιολόγητο, εφόσον οι Τούρκοι είχαν θέσει στο στόχαστρό τους το νησί ήδη από το 1431, και επιχειρούσαν με συχνές επιδρομές να το καταλάβουν.

Μια νέα αποβίβαση των Τούρκων στο νησί, γίνεται λοιπόν στις 8 Ιουλίου του 1716, οπότε και κατορθώνουν να κυριεύσουν πρώτα τα οχυρά του Μαντουκιού και της Γαρίτσας, και στη συνέχεια τα Φρούρια Αβράμη και Σωτήρος. Ενώ από το Νέο Φρούριο κατέλαβαν έναν από τους κυριότερους προμαχώνες του. Οι επιθέσεις των Τούρκων συνεχίζονται επί έναν ολόκληρο μήνα, μέχρι τις 8 Αυγούστου.

Τις ημέρες εκείνες, ο πιστός λαός του Θεού τελούσε συνεχείς παρακλήσεις και προσευχές προς τον Ύψιστο, δεόμενος και προς τον θαυματουργό Άγιο Σπυρίδωνα να παρέμβει με τις πρεσβείες του, σώζοντας το νησί του.

Πράγματι. Στις 9 Αυγούστου του 1716 ξεσπά στο νησί μια καταστρεπτική καταιγίδα. Τότε δημιουργήθηκε πανικό στο στρατόπεδο των Τούρκων, στο οποίο μάλιστα κυκλοφορεί και η είδηση ότι πολλοί στρατιώτες είδαν τον Άγιο Σπυρίδωνα με τη μορφή καλογήρου να βγαίνει από τον Ιερό Ναό όπου και το Θαυματουργό του Λείψανο, απειλώντας τους επιτιθέμενους Μουσουλμάνους με αναμμένο πυρσό, πράγμα που μεγαλώνει ακόμη περισσότερο τον πανικό τους.

Έτσι η ραγδαία νεροποντή, ο φόβος από τον ακαταμάχητο καλόγερο που τους φοβέριζε και τους καταδίωκε, αναγκάζει τους επιτιθέμενους να λύσουν την πολιορκία και να αναχωρήσουν πανικόβλητοι. Εξάλλου, οι γενικότερες στρατιωτικές υποχρεώσεις της Τουρκίας, επέβαλλαν την έκτακτη ανάκληση της στρατιάς που πολιορκούσε την Κέρκυρα .

Η αναχώρηση λοιπόν των Τούρκων, στις 11 Αυγούστου, ήταν άτακτη φυγή, και δικαίως αποδόθηκε στην θαυματουργό επέμβαση του Αγίου Σπυρίδωνος. Είναι αξιοσημείωτο δε πως αυτή η πολιορκία, για πρώτη φορά, δεν στοίχισε την ζωή σε κανέναν από τον άμαχο πληθυσμό.

Η Βενετία τίμησε τον στρατηγό Σούλεμπουργκ, τους Κερκυραίους και την Κέρκυρα για την υπεράσπιση του νησιού, ενώ παράλληλα, σε ανάμνηση του θαυμαστού γεγονότος της παρεμβάσεως του Αγίου, θεσπίζει με νόμο την καθιέρωση της ετήσιας λιτανείας του σκηνώματος του Αγίου Σπυρίδωνος στις 11 Αυγούστου.

Η ΠΙΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΣΤΙΓΜΗ ΤΗΣ ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΑΣ

Θεωρούμε ότι η πιο σημαντική στιγμή της εργασίας μας ήταν όταν προσκυνήσαμε το ιερό σκήνωμα του Αγίου Σπυρίδωνα. Πώς να περιγράψει κανείς τα συναισθήματα που νιώσαμε; Είναι μια μέρα που θα μείνει χαραγμένη στην μνήμη μας...

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ...

Ευχαριστούμε πολύ τον Μητροπολίτη Κερκύρας, Παξών και διαποντίων νήσων Νεκτάριο, τον ιερέα καθηγητή Θεμιστοκλή Μουρτζανό και τον διευθυντή του 2^{ου} γενικού Λυκείου Κερκυρας για την βοήθεια τους στην πραγματοποίηση της διερευνητικής εργασίας μας!

